

Vlaanderen
is erfgoed

Beschermingsdossier

Het graf en grafteken Huybrechts
– Coppejans in Gent (Sint-Amandsberg)
monument

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

Beschermingsdossier:

Het graf en grafteken Huybrechts-Coppejans, Gent (Sint-Amandsberg),
Visitatiestraat 13 – monument

INHOUDELIJK DOSSIER

Dossiernummer: 4.001/44021/147.1

Joeri Mertens

28/10/2019

INHOUDSTAFEL

1.	Beschrijvend gedeelte	4
1.1.	Situering	4
1.2.	Historisch overzicht	4
1.2.1.	De familie Huybrechts-Coppejans	4
1.2.2.	Architect Victor Horta en de funeraire kunst	5
1.2.3.	Het grafteken Huybrechts-Coppejans	5
1.2.4.	Het kerkhof van Sint-Amandsberg	6
1.2.5.	De gebruikte symboliek.....	6
1.3.	Beschrijving met inbegrip van de erfgoedelementen en erfgoedkenmerken.....	6
1.4.	Fysieke toestand van het onroerend goed	7
2.	Evaluerend gedeelte	7
2.1.	Evaluatie van de erfgoedwaarden	7
2.2.	Motivering van het type bescherming.....	9
2.3.	Motivering van de afbakening van de bescherming	9
2.4.	Juridische toestand	9
2.4.1.	Onroerend Erfgoed	9
2.4.2.	Ruimtelijke Ordening	9
3.	Beheersvisie	10
3.1.	Beheersdoelstellingen voor het beschermd onroerend goed	10
3.2.	Bijzondere voorschriften voor het beschermd onroerend goed.....	10
3.3.	Toelatingsplichtige handelingen voor het beschermd onroerend goed.....	10
4.	Bronnen	11
5.	Bijlagen bij het inhoudelijk dossier	11
5.1.	Omgevingsplan	11
5.2.	Fotobijlage	11
5.3.	Onderzoeksverslag 'Het funerair erfgoed naar ontwerp van Victor Horta in Vlaanderen'.....	11

1. BESCHRIJVEND GEDEELTE

Dit dossier is een deel van de thematische bescherming van de drie in Vlaanderen bewaarde graftekens ontworpen door Victor Horta in de periode 1890-1895.

Het beschermingsdossier bevat alle gegevens over het grafteken Huybrechts-Coppejans in Gent. Een ruimer kader met informatie over Victor Horta en de grafcultuur van de 19de eeuw is neergeschreven in bijlage 5.3. *Onderzoeksverslag 'Het funerair erfgoed naar ontwerp van Victor Horta in Vlaanderen'*.

1.1. Situering

Het grafteken werd ontworpen door Victor Horta voor het echtpaar Huybrechts-Coppejans en afgewerkt in 1895. Het grafteken werd opgericht op één van de hoofdpaden van het kerkhof van Sint-Amandsberg.

1.2. Historisch overzicht

In de literatuur¹ wordt het grafteken Huybrechts-Coppejans samen behandeld met het grafteken Carpentier-Huybrechts² in Ronse.³ Beiden werden ontworpen door Victor Horta in de periode 1893-1895.

1.2.1. De familie Huybrechts-Coppejans⁴

Antoon Huybrechts (1831-1899) bestelde vermoedelijk het Gentse grafteken bij Victor Horta voor zijn in 1893 overleden echtgenote Virginie Coppejans (1826-1893). Hun dochter Marie Louise Huybrechts (1866-1920) huwde op 22 september 1888 met Valère Carpentier (1859-1925) uit Ronse. Zij lieten vermoedelijk in 1920 het tweede exemplaar in Ronse kappen.

Antoine (Antoon)-Jean Huybrechts werd in Sint-Niklaas in 1831 geboren. Hij huwde met Virginie Coppejans in 1861. Antoon stond dan bekend als koopman, Virginie als winkelierster. Het gezin Antoon Huybrechts – Virginie Coppejans trok in bij de ouders van Virginie in Gent. Antoon en Virginie kregen vijf kinderen waarvan er zeker twee onder de leeftijd van twee jaar stierven. Over Benoit-Antoine (°1862) is verder niets bekend. Marie-Louise en Prudence-Stefanie (1867-1904) bereikten de volwassen leeftijd. In 1869 verhuisde het gezin Huybrechts-Coppejans naar een eigen woning. Het gezin beklom gestaag de sociale ladder en in 1878 werd het eerste huispersoneel in het bevolkingsregister vermeld. Antoon stond dan bekend als 'handelaar in ellegoederen' en in 1881 als industrieel.

In 1888 huwde dochter Marie-Louise Huybrechts met Valère Carpentier en verhuisde naar Ronse. In Gent deelden voortaan het echtpaar Antoon en Virginie Huybrechts-Coppejans én hun dochter Prudence met haar gezin het ouderlijke huis. Prudence Huybrechts was in 1892 gehuwd met de Gentenaar Victor De Rudder (1867-1925). Ze kregen twee kinderen.

Moeder Virginie Coppejans overleed in haar woning op 22 januari 1893. Vader Antoon Huybrechts overleed op 5 april 1899. Prudence overleed in 1904. Weduwenaar Victor De Rudder verhuisde in 1908 naar Etterbeek. Victor was dan medebeheerder van de firma De Backer-De Rudder met vestigingen in Gent en Wetteren. Ook zijn schoonbroer Valère Carpentier had aandelen in het bedrijf.

¹ DIERKENS-AUBRY F. 1986 : Victor Horta Architecte de Monuments civils et funéraires, *Bulletin de la commission royale des monuments et des sites* 13, 83-84.

² Beschermingsdossier 4.001/45041/105.1

³ Zie ook Onroerend Erfgoed, Digitaal beschermingsdossier 4.001/45041/105.1, Het graf en grafteken Carpentier-Huybrechts (MERTENS J. 2019).

⁴ DEVOS P., AUBRY F. & DEVOS E. 2004: *Villa Carpentier Victor Horta in Ronse*, Ronse, 61-91.

1.2.2. Architect Victor Horta en de funeraire kunst

Op de biografie van Victor Horta en zijn verwezenlijkingen binnen de funeraire kunst wordt ingegaan in bijlage 5.4. 'Onderzoeksverslag - Het funerair erfgoed naar ontwerp van Victor Horta in Vlaanderen' .

1.2.3. Het grafteken Huybrechts-Coppejans

Wat de precieze band is tussen de familie Antoon en Virginie Huybrechts-Coppejans en Victor Horta, blijft onduidelijk. Het is wel opmerkelijk dat Horta verschillende keren werkte voor de familie Huybrechts:

- Grafteken (Antoon) Huybrechts-Coppejans (afgewerkt in 1895);
- Werken aan een kelder voor het echtpaar De Rudder-Huybrechts (1895);
- Villa Carpentier (1899);
- Grafteken Carpentier-Huybreghts (1895-1920).

In zijn Memento's schreef Horta in 1899 bij de villa Carpentier, opgetrokken voor de dochter en schoonzoon van Antoon Huybrechts: '*je m'étais efforce [...] pour des clients qui s'étaient souvenus du jeune architecte de leur père, au moment où j'avais fait un petit travail pour lui après mes maisons de Gand.*'⁵ Met de huizen bedoelde Horta vermoedelijk de drie woningen in de Gentse Twaalfkamerenstraat die dateren uit 1885. Waren de Gentse huizen de reden voor Antoon Huybrechts om de jonge Victor Horta aan te trekken als architect?

Horta vermeldt in zijn agenda op 10 april 1894 "*Ecrit lettre à Gand pour Huybrechts*" en op 14 april 1894 "*Voyage à Gand. Travaux Huybrechts*".⁶ De inhoud van de werken wordt niet vermeld. Twee opdrachten komen in aanmerking:

- Het grafteken. Dierkens-Aubry betwijfelt dat de werken betrekking hebben op het grafteken. Dat kan echter niet uitgesloten worden. Virginie Coppejans is in 1894 reeds overleden én bijgezet in een grafkelder.⁷ Een overleg over het grafteken in 1894 behoort dan wel degelijk tot de mogelijkheden.
- Werken aan een kelder voor het echtpaar Victor en Prudence De Rudder-Huybrechts.⁸

In het agenda van Victor Horta staan meerdere reizen naar Gent vermeld voor het jaar 1895. De precieze reden van de reis op 6 januari 1895 en 21 februari 1895 is onbekend.⁹

Op 19 maart 1895 wordt voor de eerste keer "*Tombeau Huybrechts*" met de afmetingen 1.13x2.50 vermeld. In de Mementos van 1895 schrijft Victor Horta op 30 juni 1895 "*monument Huybrechts de Gand*". Is dat de dagtekening van het afgewerkte ontwerp?¹⁰ Hij reist nogmaals naar Gent op 1 juli 1895. Mogelijk bezorgde hij toen het ontwerp van het grafteken aan Antoon Huybrechts, want op 2 juli 1895 schrijft Victor in z'n agenda "*Recu commande Tombeau Huybrechts*". Het grafteken wordt vervolgens op 3 juli 1895 besteld bij Marin in Henegouwen. Op 11 december 1895 reist Victor Horta een laatste keer naar Gent met de vermelding "*Voyage à Gand pour Tombeau H[?]*" en gevolgd door "*Recu*

---

⁵ HORTA V., DULIERE C. 1985: *Victor Horta mémoires*, Brussel, 94.

⁶ DIERKENS-AUBRY 1986: Victor Horta Architecte de Monument civils et funéraires, *Bulletin de la commission royale des monument et des sites* 13, 83 + 99.

⁷ Informatie verstrekt door Lieve Destoop op 11 en 12 maart 2019.

⁸ Volgens het agenda van Horta heeft hij gewerkt aan kelders in opdracht van het echtpaar De Rudder-Huybrechts. De precieze werken worden niet omschreven. Sint-Gillis, Horta Museum – Archief, Agendas Horta – Mementos Horta 1894-1906, agenda 1895, 11 december 1895.

⁹ Sint-Gillis, Horta Museum – Archief, Agendas Horta – Mementos Horta 1894-1906, agenda 1895, 6 januari 1895 en 21 februari 1895.

¹⁰ Sint-gillis, Horta Museum – Archief, Agendas Horta – Mementos Horta 1894-1906, Memetos 1894-1906, 1895/1.

de Mr Huybrechts 130 fr pour honoraria".¹¹ Als conclusie volgt in de Mementos voor 1895 de vermelding "*Demande de batir : J'ai entre autres travaillé pour Huybrechts – pour Anna Boch [...]*".¹²

Met de mails van 11 en 12 maart 2019 bevestigt de Stad Gent dat de concessie ten einde liep in 1995. De gemeente is eigenaar van het grafteken. Tevens bevestigt de Stad Gent dat de kelder met plaats voor drie lichamen opgevuld is en niet langer bruikbaar voor nieuwe bijzettingen.¹³ De menselijke resten van de familie Huybrechts-Coppejans en hun dochter Prudence-Stefanie bleven dus in het graf bewaard.

1.2.4. Het kerkhof van Sint-Amandsberg

De familie Huybrechts-Coppejans koos in 1893 voor een kelder op het kerkhof van Sint-Amandsberg. In de tweede helft van de 19de eeuw was het in Gent een sociaal, politiek en religieus statement om te kiezen voor Sint-Amandsberg in plaats van de neutrale Westerbegraafplaats. De familie Huybrechts was via het huwelijk van hun dochter bovendien gelieerd aan de familie Carpentier die bekend stond als katholiek.

Op de sociaal-historische context van de kerkhovenoorlog wordt ingegaan in bijlage 5.3. *Onderzoeksverslag 'Het funerair erfgoed naar ontwerp van Victor Horta in Vlaanderen'*.

1.2.5. De gebruikte symboliek

Marcel Celis ziet in het gebruik van de iris een verwijzing naar Hades, de god van de onderwereld.¹⁴

Het kruis op de zijkanten van de stèle verwijst eveneens naar de religieuze overtuiging van het katholieke koppel Huybrechts-Coppejans.

De papaver staat voor de 'slaap der doden' en is een bekend symbool dat ook beschreven wordt in de 'taal der bloemen'.¹⁵

1.3. Beschrijving met inbegrip van de erfgoedelementen en erfgoedkenmerken

Het hardstenen grafteken voor de familie Huybrechts-Coppejans staat opgesteld op plein BKE, rij 3, nummer 63.

Het grafteken bestaat uit een zerk met stèle. De zerk heeft een omlopende plint met onderaan een kwarthol motief en bovenaan een bolmotief. De bovenzijde van de zerk heeft een vorm die herinnert aan een golf. Vanaf de zijkant is de zweepslag van Horta duidelijk herkenbaar. De bovenzijde van de golf wordt afgeboord met een lijst die de vloeiende lijn doorbreekt. Bovenaan op de golf zijn twee smeedijzeren latten bevestigd waarvan de functie vandaag onduidelijk is. De zerk en de stèle lopen in een vloeiende lijn in elkaar over. Ter hoogte van de overgang tussen de zerk en de stèle is er een kleine opkant.

De stèle buikt uit over de opkant. Vervolgens versmalt de stèle op ongeveer 1/3 van de hoogte om weer te verbreden naar de bovenzijde. Het bovenste 1/3 van de stèle bestaat uit een bekronend 'koepelvormig' kopstuk dat op een rib samenkomt. De koepelvormige bekroning heeft vier kanten. De spitsboogvormige zijkanten lopen hoger uit en sluiten in de rib. De voor- en achterkant zijn lager en sluiten aan bij de koepelvorm.

¹¹ Sint-Gillis, Horta Museum - Archief, Agendas Horta - Mementos Horta 1894-1906, agenda 1895, 19 maart 1895, 1 juli 1895, 2 juli 1895, 3 juli 1895 en 11 december 1895.

¹² Sint-Gillis, Horta Museum - Archief, Agendas Horta - Mementos Horta 1894-1906, Memetos 1894-1906, 1895/2.

¹³ Informatie verstrekt door Lieve Destoop op 11 en 12 maart 2019.

¹⁴ Sint-Gillis, Museum Horta - Archief, Monuments I 1-5, tekst Marcel M. Celis 10 maart 2000.

¹⁵ Zie 5.3. Onderzoeksverslag 'Het funerair erfgoed naar ontwerp van Victor Horta in Vlaanderen'

Stèle en kopstuk zijn van elkaar gescheiden door een omlopende lijst.

Aan de voorzijde accentueren groeven de uitzwenkende dynamiek van de onderkant van de stèle. Twee ribben die halverwege de stèle uit het vlak ontstaan en in het kopstuk overlopen in het spitsboogvormige 'fronton' verbinden lichaam en afdekking met elkaar.

Tussen beide ribben staat de graftekst in opvallende letters 'famille/ Huybrechts/ Coppejans'. Erboven, over de omlopende lijst heen en uitlopend in het spitsboogvormige 'fronton' in het kopstuk is een papaver afgebeeld met bladeren en papaverbollen.

De zijkanten zijn volwaardig gedecoreerd. Vanuit de bolvormige voet van de stèle ontstaat een iris waarvan de vloeiende bladeren de hoeken met de voor- en achterzijde omarmen. Uit de iris rijst een kruis op dat tot in de spitsboog van de afdekking doorloopt. De armen van het kruis worden gevormd door de omlopende lijst. Een stralenkrans omkroont het kruis. Twee ribben die onderaan eveneens uit de iris ontstaan omlijsten de zijkant van de stèle en benadrukken de spitsboogvorm. Het zweeps slagmotief wordt subtiel doch herkenbaar toegepast.

De achterzijde van het grafteken is ongedecoreerd op de omlopende lijst en de irisbladeren na.

De bekroning heeft bovenaan lichte decoratieve groeven die het monolithische van de hardsteen verzachten.

1.4. Fysieke toestand van het onroerend goed

De fysieke toestand van het onroerend goed waarvoor dit beschermingsdossier wordt opgemaakt is vastgesteld tijdens een plaatsbezoek op 25 februari 2019. De fysieke toestand is op dat moment fotografisch gedocumenteerd. Deze registratie is als bijlage bij het ministerieel besluit gevoegd en geeft een beeld van de toestand van het onroerend goed op het moment van de bescherming.

Behoudens verborgen gebreken bevindt het grafteken zich in goede bouwfysische toestand.

2. EVALUEREND GEDEELTE

2.1. Evaluatie van de erfgoedwaarden

Historische waarde

Het grafteken is afgewerkt in 1895 en is niet alleen één van de vroegste ontwerpen van Victor Horta in zuivere art nouveau maar ook een zeldzaam voorbeeld van een grafteken in die stijl. Het grafteken werd ontworpen door de jonge Victor Horta voor het echtpaar Antoon en Virginie Huybrechts-Coppejans en hun dochter Prudence Huybrechts. Victor Horta volgde ook het volledige productieproces van het grafteken in het beeldhouwatelier Marin op. Mogelijk heeft dit grafteken ertoe geleid dat de schoonzoon van Antoon Huybrechts, Valère Carpentier vervolgens Victor Horta aantrok om zijn buitenverblijf in Ronse op te trekken.

De bijna identieke graftekens Huybrechts-Coppejans in Gent en Carpentier-Huybrechts in Ronse getuigen van de familiale en artistieke banden tussen de families Huybrechts, Carpentier en Victor Horta.

De menselijke resten van het echtpaar Huybrechts-Coppejans en hun dochter Prudence-Stefanie bleven in het graf bewaard;

De bijna identieke graftekens Huybrechts-Coppejans en Carpentier-Huybreghts getuigen van de familiale en artistieke banden tussen de families Huybrechts, Carpentier en Victor Horta. Ze zijn representatief voor de artistieke Brusselse kringen uit het fin de siècle waar ook de katholieke Vlaamse burgerij deel aan had.

Architecturale waarde

Het grafteken, afgewerkt in 1895, is een uitzonderlijk voorbeeld van een grafteken in zuivere art nouveau in Vlaanderen. De art nouveau is vernieuwend binnen de funeraire kunst en komt bijzonder weinig voor op Vlaamse begraafplaatsen.

Het grafteken is een uitzonderlijke realisatie binnen het oeuvre van Horta waarin graftekens eerder sporadisch voorkomen. Hier past de architect zijn volgroeide art-nouveauvormgeving toe op een grafteken van het zerk-met-stèletype. De curve en zweepslagmotief domineren in het grafteken, zowel in zijn algemene vorm als in het decoratieve detail.

Het gebruik van de zijkanten van de stèle als volwaardig onderdeel van het grafteken, een vernieuwing ingevoerd door Victor Horta. Het is uitzonderlijk in de funeraire vormgeving en wordt hier voor het eerst toegepast. Het zal een handelsmerk van Victor Horta worden.

De irissen op de zijkanten van het grafteken zijn een veel voorkomend element binnen het oeuvre van Horta. Hetzelfde motief komt ook voor in het architecturale oeuvre van de architect.

Culturele waarde

De locatie van het grafteken op het kerkhof van Sint-Amandsberg is een representatief voorbeeld van de christelijke burgerij, hier de Gentse christelijke burgerij, die zich ten tijde van de kerkhovensoorlog doelbewust buiten de stad op een kerkhof liet begraven.

De afbeelding van symbolen op graven is representatief voor specifieke cultuurgemeenschappen. Het gebruik van het kruis met een stralenkrans is representatief voor de christelijke gemeenschap en bevestigt nogmaals de geloofsovertuiging van het gezin Huybrechts-Coppejans.

De afbeelding van een papaver of slaapbol als symbool voor 'troost', 'de slaap der doden' of 'eeuwige slaap' is een representatief voorbeeld van een algemeen bekend symbool binnen de culturele elite van de late 19de eeuw. De 'taal der bloemen' genoot grote bekendheid bij de burgerij tussen 1816 en 1914, net tot die burgerij behoorde het gezin Huybrechts-Coppejans dat bekend stond als handelaars en industriëlen. De iris staat mogelijk voor Hades, god van de onderwereld.

Archeologische waarde

De menselijke resten van het echtpaar Huybrechts-Coppejans en hun dochter Prudence-Stefanie bleven in het graf bewaard. Menselijke resten in een duidelijk omschreven funeraire context zijn archeologisch belangrijk omdat bekend is wie zij waren, tot welke sociale laag ze behoren, wanneer ze stierven, enzovoort. Zelfs voor de 19de en 20ste eeuw blijven skeletresten belangrijke onafhankelijke tot stand gekomen informatiebronnen die de geschreven archiefbronnen kunnen toetsen, aanvullen en nuanceren. Over grafrituelen en grafgiften werd weinig informatie overgeleverd in eigentijdse bronnen. Grafinhouden en skeletresten zijn dan ook belangrijk om de visie op leven en dood, de funeraire cultuur, levensverwachting, ziekte, biologische kenmerken, ... te onderzoeken.

2.2. Motivering van het type bescherming

Het graf en grafteken Huybrechts-Coppejans in Gent wordt beschermd als monument. Het Onroerenderfgoeddecreet definieert een monument als volgt: "een onroerend goed, werk van de mens of van de natuur of van beide samen, met inbegrip van de cultuurgoederen die er integrerend deel van uitmaken, inzonderheid de bijhorende uitrusting en de decoratieve elementen van algemene belang wegens de erfgoedwaarde(n)."

Het grafteken is een uitgesproken gebouwde constructie. De begraafplaats is reeds deels als stadsgezicht beschermd. Een monumentenbescherming is de meest gepaste beschermingsvorm.

2.3. Motivering van de afbakening van de bescherming

De afbakening van het beschermd onroerend goed is opgenomen op het plan dat als bijlage bij het ministerieel besluit is gevoegd. Alle kadastrale percelen gevat door de bescherming zijn opgenomen in artikel 1 van het ministerieel besluit.

De bescherming beperkt zich tot de voetafdruk van het grafteken. De rest van de begraafplaats is reeds deels als stadsgezicht beschermd.

2.4. Juridische toestand

2.4.1. Onroerend Erfgoed

Op het omgevingsplan in bijlage bij dit dossier zijn de beschermingen opgenomen die in de buurt liggen van het onroerend goed waar dit dossier over gaat.

De begraafplaats met vermelding van het grafteken Huybrechts-Coppejans werd opgenomen in de inventaris van het bouwkundig erfgoed met het ID 200725.

De begraafplaats werd deels beschermd als stadsgezicht op 13 maart 1996. Het grafteken ligt in de beschermde zone.

Het grafteken ligt niet binnen een Unesco-kernzone of buffergebied.

2.4.2. Ruimtelijke Ordening

De begraafplaats ligt volgens het gewestplan 'Gentse en Kanaalzone' goedgekeurd op 14 september 1977 in een woongebied.

Het grafteken ligt binnen de afbakening van het Gewestelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan 'Afbakening grootstedelijk gebied Gent' dat vastgesteld werd op 16 december 2005. Het gewestelijk RUP heeft geen invloed op de bescherming.

De begraafplaats ligt in het BPA Campo Santo, goedgekeurd op 29 september 1988. Het BPA voorziet in een adviesfunctie van de stedelijke dienst monumentenzorg indien er werken plaats vinden op de begraafplaats.¹⁶ Het BPA en de bescherming versterken elkaar.

---

¹⁶ Informatie verstrekt door de Dienst Stedenbouw en Ruimtelijke Planning - Departement Stedelijke Ontwikkeling - Stad Gent op 29 maart 2019.

3. BEHEERSVISIE

3.1. Beheersdoelstellingen voor het beschermd onroerend goed

In het beschermingsbesluit zijn beheersdoelstellingen opgenomen. Je vindt die terug onder artikel 3 van het ministerieel besluit. De beheersdoelstellingen moeten de zakelijkrechthouders (eigenaars, erfpachthouders, opstalhouders en leasinggevers) en gebruikers op weg helpen om de erfgoedwaarden maximaal in stand te houden of te verbeteren. Ze hebben de optimale verwezenlijking van de erfgoedwaarden voor ogen.

Ze geven richting aan of vormen een kader voor toekomstig beheer van het beschermd onroerend goed. Zakelijkrechthouders en gebruikers dienen rekening te houden met deze beheersdoelstellingen als ze werken wensen uit te voeren aan het beschermd goed. Ook de overheid houdt met deze doelstellingen rekening als ze over deze werken advies moet geven of als ze toelating moet geven voor die werken.

De beheersdoelstellingen spelen in op de erfgoedwaarden, erfgoedelementen en erfgoedkenmerken opgenomen in artikel 2 van het ministerieel besluit.

3.2. Bijzondere voorschriften voor het beschermd onroerend goed

Voor elk beschermd onroerend goed geldt het actief en passief behoudsbeginsel. Dit betekent dat de zakelijkrechthouders en gebruikers het beschermd goed in goede staat moeten houden door de nodige instandhoudings-, beveiligings-, beheers-, herstellings- en onderhoudswerken uit te voeren en dat het verboden is om een beschermd onroerend goed te ontsieren, te beschadigen, te vernielen of de erfgoedwaarden ervan aan te tasten. Het betekent ook dat een zakelijkrechthouder en gebruiker verplicht is het beschermd onroerend goed als een goed huisvader te beheren en het dus niet te verwaarlozen. Alle voorschriften voor de instandhouding en het onderhoud van het beschermd onroerend goed die van toepassing zijn op het beschermd goed zijn opgenomen in artikel 4 van het beschermingsbesluit.

In het Onroerenderfgoeddecreet en Onroerenderfgoedbesluit zijn een aantal algemene voorschriften voor de instandhouding en het onderhoud van beschermd onroerend erfgoed opgenomen, meer bepaald:

- het goed als een goede huisvader beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- de toestand van het goed regelmatig controleren;
- regulier onderhoud uitoefenen;
- onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen nemen in geval van nood.

3.3. Toelatingsplichtige handelingen voor het beschermd onroerend goed

Voor sommige werken aan het beschermd onroerend goed moet een toelating worden gevraagd. Sommige werken kunnen namelijk een negatief effect hebben op de erfgoedwaarden. Voor alle werken die stedenbouwkundig vergunningplichtig zijn, of waarvoor een omgevingsvergunning, milieuvergunning of natuurvergunning nodig is, vraagt de vergunningverlenende overheid advies aan het agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse overheid.

Voor een aantal werken die niet vergunningplichtig zijn, moeten de zakelijkrechthouders en gebruikers, voorafgaand aan de uitvoering van de werken, toelating vragen aan het agentschap Onroerend Erfgoed of aan de erkende onroerenderfgoedgemeente. Een overzicht van alle erkende onroerenderfgoedgemeenten is te vinden op www.onroerenderfgoed.be.

De werken waarvoor u toelating moet vragen zijn opgesomd in artikel 5 van het beschermingsbesluit.

4. BRONNEN

Sint-Gillis, Horta Museum – Archief, Agendas Horta – Mementos Horta 1894-1906, agenda 1895.

Sint-Gillis, Horta Museum – Archief, Agendas Horta – Mementos Horta 1894-1906.

Digitaal beschermingsdossier 4.001/45041/105.1, Het graf en grafteken Carpentier-Huybreghts (MERTENS J. 2019).

DEVOS P., AUBRY F. & DEVOS E. 2004: *Villa Carpentier Victor Horta in Ronse*, Ronse, 61-91.

DIERKENS-AUBRY F. 1986: Victor Horta Architecte de Monuments civils et funéraires, *Bulletin de la commission royale des monuments et des sites* 13.

GOSLAR M. 2012 : *Victor Horta 1861-1947*, Brussel.

HORTA V., DULIERE C. 1985: *Victor Horta mémoires*, Brussel, 94.

Onroerend Erfgoed, Digitaal beschermingsdossier 4.001/45041/105.1, Het graf en grafteken Carpentier-Huybreghts (MERTENS J. 2019).

STAD GENT – DIENST BURGERZAKEN s.d.: *Rustplaats van Huybrechts Antoon* [online] <https://begraafplaatsen.stad.gent/begraafplaats/sint-amandsberg/954431/954440> (geraadpleegd op 25 maart 2019).

Informatie verstrekt door Lieve Destoop op 11 en 12 maart 2019.

Informatie verstrekt door de Dienst Stedenbouw en Ruimtelijke Planning - Departement Stedelijke Ontwikkeling - Stad Gent op 29 maart 2019.

5. BIJLAGEN BIJ HET INHOUDELIJK DOSSIER

5.1. Omgevingsplan

5.2. Fotobijlage

De fotoregistratie van de fysieke toestand, gevoegd als bijlage bij het ministerieel besluit, bevat alle relevante foto's voor dit dossier. Er is geen afzonderlijke fotobijlage bij het dossier gevoegd.

5.3. Onderzoeksverslag 'Het funerair erfgoed naar ontwerp van Victor Horta in Vlaanderen'